

Foaia Diecezană

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

Prețul abonamentului: Pe un an 240 Lei Pe jumătate de an 120 Lei Pe un pătrar de an 60 Lei Cu nuniar 5 Lei Pentru străinătate pe un an . . . 300 Lei	APARE DUMINECA Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”, iar banii pentru abonamente și inserațiuni se trimit administrațiunii „Tipografia și Librăria Diecezană” în Caransebeș.	Prețul inserțiunilor: Pentru publicațiuni oficiloase, concursuri edicte etc. publicate de 8 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei

Religia, promovatoarea culturii spirituale.

Prof. C. Rudneanu.

Religia în toate timpurile a fost promovatoarea culturii spirituale. Esența religiei nu-i numai o soluție oferită vieții, ci totodată o problemă a universului, ea influențează în mod practic viața, arătând însușirile sufletești ale omului, punând în valoare forțele particulare ale culturii spirituale.

În veacul al XVIII-lea s'a dat o luptă acută pentru distrugerea Bisericii creștine, în acel secol nefast al raționalismului „cultul rațiunii” și influența lui Hébert au avut drept scop nimicirea ultimului sâmbure de spiritualism.

Discuțiile interminabile între dogmatiști și naturaliști i-au făcut pe mulți să se clatine, oamenii revoluției franceze au considerat dogmele bisericesti ca și instrumente ale clerului pentru dominarea anumitor spirite. Polemicile lui Voltaire, Diderot, și D'Holbach sunt fondate tocmai pe aceste idei distrugătoare de viață spirituală.

În secolul al XIX-lea Rousseau, Lessing și Kant au organizat un partid nou pentru a arăta puterile creatoare ale religiei, adică de a pune în relief forțele motrice ale religiei.

Valoarea religiei în cultura spirituală e imensă, criteriul cel mai de seamă trebuie căutat în faptul moral, fiindcă moralitatea este drumul adevărat al caracterelor, oamenii morali determină situații noi în diferite ramuri ale culturii omenești, vedem, că ea este opera unui progres lent, dar sigur, realizat dealungul anilor de religie și de forța nebiruită a moralei — influența aceasta o găsim în toate domeniile vieții noastre spirituale: trumosul în domeniul artei, binele în toate instituțiile filantropice, înțelegerea în familie și Stat deopotrivă.

Morala predomină atât în domeniul civilizației materiale cât și în cel spiritual.

Toate religiile în toate timpurile și-au impus o serie de practici, datorii și voința lor diferitelor societăți omenești, datorită lor omul a putut înainta, a putut să se ridice dela primitivitate la cultură.

Și dintre toate religiile existente până azi, religia creștină prin morala-i sublimă a ajuns culmea perfecțiunii spirituale, fiindcă în centrul existenței ei stă însuși Fiul lui Dumnezeu — Iisus Hristos — Dumnezeu-Om.

Omenirea în zbuciumul ei de a ajunge o viață mai fericită, caută mereu soluțiile vieții, și ele sunt multiple, fiind și sistemele de gândire nenumărate — soluțiile vieții creștine au rămas însă cele mai eficace, universal valabile.

Esența oricărei culturi este latura ei spirituală și această spiritualitate noi o vedem accentuată mai bine în religia creștină. Ea este deplin acceptată și de istoria religiilor.

Eternitatea și spiritualitatea sunt valorile primordiale ale renașterii omenești.

Privind natura și mărețiile ei, observăm minunea divinității, înțelegem suprema taină a universului! — Soarele Ceriului ne încălzește și în fiecare din razele lui găsim o străduință, care are drept deviză: „Excelsior“!!

Atunci când storțările morale sunt puternice, când totul devine însuflețit de o scânteie divină, ideile mari ale omenirii devin bunuri spirituale, influențând și cultura în acest senz.

În această cultură spirituală, patimile josnice, instinctele feroce se elimină întocmai cum sângele care circulă în organismul sănătos elimină toxinele din el, iar omul umanizându-se devine om spiritual.

Toate culturile istorice au la baza lor manifestările spirituale ale religiei.

Religia a fost aceea care a transmis gândurile mari de creație ale omului dela începutul existenței sale, primele începuturi ale omului nu sunt altceva decât confirmări ale gândului religios, idei religioase în legătură cu manifestările lui, toată istoria omenirii este viu însuflită de ideea unică: *creația spirituală*.

Exemplele nenumărate ne confirmă acest mare adevăr al vieții spirituale. Mobilul sincer al culturii a rămas viața spirituală, care începe cu religia, forma cea mai desăvârșită a acestei vieți și termină tot cu idealul religios; acolo unde lipsește această viață, lipsește și creațiunea spirituală, poate fi vorba de materialism și toate derivatele acestei concepții de viață.

Astfel ne putem explica de ce la anumite popoare culturile au fost înăbușite, operele de artă distruse, templele închise, luminătorii vieții religioase creștine omorâți. *Istoria nu poate fi dezmințită, nici azi!!*

Mesianismul Israelului convertit.

de Pr. Marcu Bănescu.

„Jidovul rătăcitor!“ Iată imaginea, stigmatizată în legendele medievale, a mândrului popor de odinioară! Iată imaginea „Poporului ales“ răvășit pe întinsul pământului, printre națiuni străine, purtându-și nostalgia mesianismului său și adăstând prin veacuri miracolul unei nouă „întrupări“... a destinului său! Un chip bizar, ale cărui contururi se risipesc între extazul religios și calculul omului practic.

Și Evreul e pretutindeni la fel, în Nordul cu orizontul strâns în ceață, posomorît și apăsător sau în Orientul cu cer înalt, cu largi perspective de evadare a firii. Iată-l precipitându-se printre mulțimi, vecinic, parcă, grăbit în afaceri mărunte sau mari. El respiră mistica destinului său mare, între cer și pământ, prin credință milenară și arginți.

Viața lui e agitată ca și rugăciunile lui: tânguirii și implorațiuni, umilințe și izbucniri de mândrie și laude, remușcări, nădejde și entuziasm până la exaltarea care durează eterna iluzie a lui Israel, de peregrinare spre un pământ al... făgăduinței.

Există un destin al popoarelor, cu care acestea ajung până la tronul lui Dumnezeu.

Evreii au fost aleși să fie „izvor de binecuvântare“ pentru celelalte popoare. Trăind în concertul popoarelor idololatre, monoteismul a trebuit să fie legat strâns, prin semne și minuni, de viața acestui popor, până la contunderea cu însași ființa lui etnică.

Dar poporul care a învățat a oficia acel complicat sistem de jertfe singurului Dumnezeu, ținut în frâu de asprele fulgerări ale profetilor, n'a înțeles măreția momentelor sale și astfel a întors spre peire, drumul unui destin fericit.

Exclamarea profetului: „căci milă voesc și nu jertfă“ a rămas parcă, undeva, risipită în azurul cerului, departe de inima lui Israel. „Ce să-ți fac eu ție Efraime? „Ce să-ți fac eu ție Israele, fiindcă dragostea ta se risipește ca norii de dimineață, ca roua care se ia de timpuriu¹⁾“.

O, și cât de mare este purtarea de grijă a Domnului, cât de clar îi avertizează: „Poporul meu! Cei care te conduc, te rătăcesc și te abat dela calea pe care tu mergi“²⁾.

Pedeapsa n'a întârziat: „Văzând să nu vadă și auzind să nu înțeleagă“. Să se priveze de acea putere de înțelegere a semnelor care indicau „plinirea vremii“.

„Cine este orb decât numai sluga mea?“³⁾.

„Vai ție, neam păcătos, popor împovărat de nedreptate, soi rău, fii ai peirii! Ei au părăsit pe Domnul, tăgăduit-au pe sfântul lui Israel, întorsu-i-au spatele“⁴⁾!

Așa oare să sfârșească misiunea lui, poporul ales?

Care va fi de acum destinul lui Israel în fața lui Dumnezeu și a oamenilor?

De data aceasta, prefațăm doar câteva însemnări, câteva reflexii fugare, prilejuite de entuziasmul mesianic al unor evrei, care în trepidarea lor cotidiană spre geana necunoscutului sau în mistica înflorare a sufletului au găsit crucea, cu acea izbucnire extasiantă — după o neroadă ezitare — a lui Natanael: „Rabi, Tu ești împăratul lui Israel“⁵⁾.

Pierzându-și prerogativele de „popor ales“ care va fi starea acestui popor, raportată la economia divină?

Ingerii, pe care mândria i-a scos din statul haric, din perfecta armonie cu Dumnezeu, sunt fără nădejde de remediere și vor purta de aceea greul unei osânde eterne. Revolta lor s'a produs din abuzul celui mai frumos dar natural — al libertății — atunci când erau încă „necercați“ de păcat, răsturnând ordinea firii și rămânând sub osândă vecinică.

Și atitudinea Evreilor față de Mesia, este o revoltă, o împotrivire față de Dumnezeu, cu planul lui Dumnezeu. Dar această răsvrătire nu mai are aceleași repercursiuni asupra sancțiunii, asupra timpului de pedeapsă. Evreii sunt oameni

1) Osia, 6, 4.

2) Isaia 3, 12.

3) Isaia 42, 19.

4) Idem 1, 4.

5) Ioan 1, 50.

și omul trăește sub imperiul primului păcat. Voința lui nu mai este în acea stare de „necercare“ a păcatului, ci înclină mai mult spre rău decât spre bine. Prin fapta lor, ei nu s'au făcut din buni răi, ci din răi mai răi. De aceea osânda lor nu este vecinică.

Domnul nostru, însuși, i-a iertat în cele mai impresionante clipe de pe Golgota.

Evreii nu numai că pot intra în imperiul grațial al Mântuitorului, dar chiar trebuie s'o facă. Acest imperativ se desprinde din planul universal al creștinismului (care cuprinde pe om și prin el, „preotul naturii“, întreaga fire, afară de ingerii răi). Fiecare om trebuie să recâștige, prin Mântuitorul, harul lui Dumnezeu, și prin har — trăirea harică — restituirea în statul primordial al armoniei cu Dumnezeu.

Vor observa Iudeii zădărnicia așteptărilor de veacuri? Iși vor părăsi ei idealurile lor naționale pentru a intra în massă în legea iubirii universale a lui Hristos.

Cazuri izolate, foarte frecvente însă, observăm mereu, de trecere la creștinism.

Ce se întâmplă însă?

Iudeii convertiți, pun din nou și acum în sânul creștinismului, problema poporului ales. Care va fi rolul Israelului în creștinism? Neofiii iudei se grăbesc să rezolve această problemă, a mesianismului poporului ales, cam în felul următor:

Intrarea Israelului în sânul Bisericii lui Hristos va fi un moment de reînsuflețire a credinței creștine — readucerea Bisericii la curăția de pe vremea „fratelui lor“ Pavel. Iar pentru poporul ales va începe cu aceasta o fază nouă — a treia — în evoluția sa mistică.

Cu alte cuvinte, Israelul n'a încetat de a fi un popor ales, în sensul că are un rol special printre celelalte popoare, oricâtă vechime ar avea în creștinism. Deși „în Iisus Mesia nu mai există Evreu sau Neevreu, rob sau liber etc... cu toate acestea, rămâne în picioare faptul că Dumnezeu va întrebuița, cândva, poporul Evreu, pentru a aduce lumii cele mai mari binecuvântări“⁶⁾.

(Urmează)

Să ne temem, deci, ca nu cumva, câtă vreme ni se lasă făgăduința să intrăm întru odihna lui, vreunul dintre noi să nu se pară că a rămas pe urmă.

Evrei 4, 1.

6) „Prietenul“ rev. Evreilor creștini din Galași, an. VIII, Nr. 73. pag. 8.

Geneza Arianismului

— Puncte de sprijin pentru Arianism în teologia creștină anterioară —

De Preotul Gh. Cotoșman
profesor la Academia teologică

Spre a dovedi că *Fiul este zidire, este o ființă făcută, arienii aduceau locul*¹⁾: „*Mai înainte de veci m'a întemeiat pe mine și mai înainte de a face pământul și de a se fi înfipt munții*“. Dacă Fiul ar fi făptură — spunea sf. Atanasie cel Mare — nu poate fi nici întâiul nici începutul altora. Iar dacă el este mai înainte de toate „*mai înainte de începutul veacurilor*“²⁾ și „*mai înainte de întemeierea lumii*“³⁾, cum chiar și este, și singur el este întâiul și Fiul, atunci neapărat, că *nu este făptură, el se deosebește în ființă de făpturi, el face și ele sunt făcute*.

Ca o consecință logică a celor de mai sus este și următoarea judicioasă încheiere ce o face același sfânt Părinte: *O altă dovadă că Fiul nu poate fi făptură, este că Fiul va să judece toate făpturile*: „*Toată făptura o va chema Dumnezeu la judecată, pentru orice lucru, ori bun ori rău*“⁴⁾. Dacă *Fiul este făptură, fi-va și el chemat la judecată? Cum rămâne judecata dacă și judecătorul este și el chemat la judecată? Cine va lauda pe cei drepti și va pedepsi pe cei răi, dacă și judecătorul vine la judecată ca noi? După ce lege va fi judecat legiuitorul? Făpturile vor fi judecate, deci tepeți-vă de judecător și ascultați pe Solomon. Nimic nu arată mai bine decât aceasta, că Fiul nu este făptură, ci este cuvântul Tatălui, prin carele toate făpturile sunt și se judecă*“⁵⁾.

În Sf. Scriptură aflăm loc în care se spune că Domnului Iisus i se aduce închinăciune chiar de către ingerii⁶⁾. „*Și să se închine lui toți ingerii lui Dumnezeu*“. Oare această închinăciune i se aduce — observă Sf. Atanasie — pentru că el este o făptură mai presus de toate? „*Dacă numai pentru aceasta, atunci urmează, ca orice făptură mai jos ar trebui să se închine la alta mai de sus și mai aleasă. Dar nu este așa. Nici o făptură nu se închină alteia, ci sluga se închină stăpânului, — făptura se închină lui Dumnezeu. Toma a zis către dânsul: „Domnul meu și Dumnezeul meu*“⁷⁾ și el a primit să-i zică așa“⁸⁾.

St. Atanasie mai zicea: *Dacă Fiul ar avea început, atunci ar putea să înceteze de a fi*“.

1) (Pilde 8, 23—25).

2) (II. Timotei, 1, 9).

3) (Efez. 1, 4).

4) (Eclesiastul, 12, 14).

5) Sf. Atanas. Orat. II. c. Ar. la At. Mironescu; op. c. p.1 57.

6) Evrei 1,6)

7) Ioan 20,28.

8) Atanas. Orat. II. c. 23, ibidem.

Așadară noi am fi întemeiați pe un mântuitor care n'are vecinicia⁹⁾.

În general vorbind, arienii nu puteau distinge în Mântuitorul Dumnezeu de omenire, și în consecință, atribuiau și firei dumnezeiești patima și tot ce este potrivit omenirii în Hristos. Însă lucrurile omenești ce să vadă în Hristos li se păreau nevrednice de adevăratul Dumnezeu, între altele tocmai pentru aceasta ei negau adevărata Dumnezeuire a Mântuitorului.

Toate locurile din Sf. Scriptură în care este vorba despre „Hristos în starea lui de umilire, ei le îndreaptă spre firea lui”, și de aici rătăcirea și eresia.

b) Filozofia religioasă a lui Filon

Cu toate că Filon din Alexandria este în afara câmpului nostru de studiu, nu vom ezita a ne întoarce la el spre a găsi unele tendințe caracteristice ce n'au scăpat arianismului.

Filon, iudeu din Alexandria (n. 25-20 î. H. 54 d. H.) contimporan mai în vârstă cu Mântuitorul este reprezentatul filozofiei religioase a iudeilor din Alexandria, filozofiei „răspândită și stimată între creștini și iudei eleniști din secolele primare¹⁰⁾ Filon încearcă a contopi platonismul cu mozaismul, întemeiat pe considerarea că toți filozofii greci, inclusiv Platon și-au extras ideile lor din cărțile lui Moisi, cu singura deosebire că Moisi fu organul principal al descoperirii dumnezeiești. Filozofia lui Filon încercă deci a demonstra că platonismul e în deplin acord cu învățătura lui Moisi. Cum aceasta nu se putea proba prin o interpretare literală a Sf. Scripturi, Filon a pretins că Sf. Scriptură nu trebuie interpretată literal ci alegoric, că în sensul ei literal e latent un sens mai înalt, ce trebuie scos la iveală, că acest sens mai înalt, alegoric este sensul adevărat al Sf. Scripturi, și că luată în acest sens mai înalt, învățătura lui Moisi e una și aceeași cu a lui Platon.

Pășind pe acest teren, Filon face un fel de teologie filozofică și întru cât „teologia” lui este cel mai puternic punct de sprijin al arianismului, ea cade în sfera de preocupare a studiului nostru.

Filon, mănecând dela teoria de mai sus, construiește următorul sistem de filozofie religioasă: „Din eternitate există Dumnezeu și materia, Dumnezeu ca ființă infinit înaltă, ca spirit infinit suprem; iară materia ca o masă infinit mai de jos, fără formă și fără viață; Dumnezeu ca ființă adevărată absolută (to on), iară materia ca un ce opus lui, ca neființă (to mi on), Dumnezeu ca un ce pozitiv, materia ca un ce negativ. Dumnezeu fiind astfel infinit departe de materie, nu a putut să se

apropie el însuși de materie spre a crea lumea, sau propriu zis, spre a forma lumea. Prin urmare nu Dumnezeu însuși a creat lumea, sau strict vorbind, nu el a format-o din materia eternă, ci spre acest scop a produs ființe intermediare între el și materie. Ființa intermediară cea dintâi și mai superioară fu cugetarea divină sau Cuvântul lui Dumnezeu, prin care Dumnezeu a produs lumea, cum zice Moisi; Cuvântul, logos, era originar în Dumnezeu însuși, era logos endiatetos, Cuvânt aflător în Dumnezeu... Prin voiața lui Dumnezeu de a produce un Cuvânt în exterior, Cuvântul aflător în Dumnezeu, logos endiatetos deveni Cuvânt exprimat logos proforikos (dela profero, a produce, a exprima). Logos proforikos a lui Dumnezeu este o ființă spirituală, personală, o imagină a lui Dumnezeu care se numește și suu, înțelepciune, arhanghel a lui Dumnezeu. Intre Dumnezeu și materie el este prima ființă intermediară, pe care Dumnezeu a produs-o expres, ca prin ea să creeze lumea din materie precum și să-i dea viață și să o guverneze ca logos spermatikos, adică Cuvânt ce se împrășteie în materie ca o sămânță, fiind în realitate răspândit în univers¹¹⁾...

Punând alături filozofia filoniană cu doctrina ariană găsim o asemănare atât de izbitoare încât cu greu am mai putea distinge neînsemnatele diferențe ce ar mai fi între aceste două sisteme de teologie raționalistă. În fața acestei desăvârșite asemănări cred că nu greșesc când afirm că autorul arianismului este Filon, iar Arie este numai un plagiator ordinar și un neîndemnat copist al teoriilor acestuia¹²⁾.

Doctrina filoniană despre mijlocitor, intermediar, este baza pentru transcendența divină absolută¹³⁾. Ideea perfecțiunii fizice a lui Dumnezeu a împiedecat pe Filon a pune divinitatea în raport imediat, fie cu natura confuză și fără ordine, fie cu cosmosul, care nu este decât materia organizată, și infinit inferioară lui Dumnezeu. Ideea perfecțiunii morale a lui Dumnezeu a împiedecat pe acest filozof, fie de a considera pe Dumnezeu de cauză imediată a omului (natură mixtă, capabilă de bine și rău) fie de a-l pune în contact cu răul, ori cu aparența aceluiași rău. Spre a împăca antinomiile, Filon este obligat a introduce între Dumnezeu și Univers (pe calea speculației) o serie de intermediari cărora el le atribuie funcțiuni incompatibile cu natura Ființei divine supreme. Ansamblul acestor intermediari se pot cuprinde în noțiunea generală de Logos¹⁴⁾.

11) (Idem, ibid. p. 81).

12) (Cardinal Josef Hergenröter: Wetzer und Welte Kirchenlexikon oder Enchiklopädie der Katolischen Theologie und ihrer Hilfswissenschaften, Freiburg im Breisgau 1882, vol. I. p. 1274).

13) (Th. Charpiot op. c. p. 10).

14) Thèse du Dr. Henri Soulier, chap. IV. la Th. Charpiot, op. c. pag. 10).

9) Ibid.

10) Eusebiu Popovici, op. c. p. 80)

Această idee a lui Filon — scrie Charpiot — o găsim și'n arianism; acest Logos, mijlocitor între Creator și creatură, devine pentru Arie Fiul creat din eternitate de Tatăl și împreună lucrător la crearea lumii¹⁰⁾. Pentru Filon, Logosul

10) (Idem Ibid).

este organul de manifestare a divinității; Arie însuși zicea că Tatăl a creat pe unicul său Fiu în vederea propriei noastre creeri, și dacă el n'ar fi vrut să creeze lumea, el (Dumnezeu) n'ar fi creat pe Fiul¹¹⁾.

(Urmează).

Scurtă privire istorică asupra bisericii ortodoxe române din Banat.

de Pr. Constantin Târziu
licențiat în teologie.

În Sept. 1786 fu numit episcop Iosif Ioanovici Șacabent (1786—1805). Din cauza războiului Turcii episcopul Iosif trebui să fugă pentru un timp din reședința sa în anul 1788. Revenind, el inaugurează o activitate destul de frumoasă, care se manifestă în reorganizarea eparhiei, în ridicarea de biserici și în înființarea unei școli gramaticale cu 4 clase pentru instrucția tinerilor candidați de preoție¹⁾, pe lângă care la 1799 s'a înființat și un internat²⁾. Printr'un circular din 6 Martie 1792 episcopul Iosif dispune ca preoții să predea după vecernie catehismul întregului tineret³⁾. În 1792 se naște un conflict între vladica din Vârșeț și Curtea din Viena, se pare din cauza mișcărilor agraro-sociale de după timpul revoluției lui Horia, în care s'ar fi amestecat preoțimea. Deacea Curtea din Viena atrage atenția Consistorului din Vârșeț printr'un act din 4 Mai 1792 să supravegheze preoțimea spre a-și îndeplini strict datorințele parohiale⁴⁾. La 2 Iulie 1802 îndreptă episcopul Șacabent o frumoasă circulară către eparhia sa, dată sub titlul: „Îndreptarea Presviterilor, Diaconilor și tuturor clirosului bisericesc din de Dumnezeu mântuita eparhie a Vârșețului, Caransebeșului, Lugojului, Orșova, Mehadiiei și celorlalte părți⁵⁾, păstrată în original sârbesc și românesc, în care în 40 de pravili sau puncte dă clerului eparhiei sale norme de purtare, adunate după cum însuși spune „cât din Sfânta Scriptură și dela purtătorii de Dumnezeu sfinții părinți, atâta și din așezările celor ce au fost mai înainte de mine preasfințiți arhiepiscopi

și episcopi pravoslavnic.... pentruca toți să știți măsura chemării voastre, sarcina datorințelor și voia Domnului nostru⁶⁾“Episcopul Ioanovici a mai adus un mare număr de Sârbi în districtele Panciova, Becicherec și Biserica-Albă⁷⁾ în paguba elementului românesc. Cu toate acestea după o statistică din 1791 numărul ortodocșilor din eparhie era de 198.017 Români și abea 26.513 Sârbi⁸⁾.

În timpul sedisvacanței de un an eparhia a fost administrată de arhimandritul Iosif Putnic; la 1 Nov. 1806 fu numit în scaunul vacant episcopul Petru Ioanovici Vidac care moare la 9 Dec. 1818⁹⁾.

Urmează o sedisvacanță de 10 ani în care timp eparhia fu administrată de arhimandritul Sinozie Radivoievici, egumenul mănăstirii Mesici¹⁰⁾. La 1829 fu numit ca episcop Maxim Manuilovici (1829—33). Marele merit al lui Manuilovici stă în faptul că el era român de origină și că el a educat pe Andrei Șaguna la școala teologică din Vârșeț¹¹⁾.

La catedrala din Vârșeț a dispus să se cânte alternativ românește și sârbește¹²⁾, nedesmițând astfel speranțele puse în el de versificatorul bănățean Petru Lupulov care-l laudă pe Manuilovici într'o poezie de 60 strofe în care-l caracterizează ca om „blând și foarte bun și râvnitor să folosească neamului românesc¹³⁾“.

După ce Manuilovici fu transferat la Timișoara¹⁴⁾, la Vârșeț fu numit Iosif Raiacici (1833-42); care apoi fu ales patriarh¹⁵⁾. În timpul sedisvacanței de 4 luni eparhia a fost administrată de către Arsenie Șacabent, arhimandritul Mesiciului¹⁶⁾; ca titular fu numit, la 24 Februarie 1843, fostul episcop de Pacraț, Ștefan Popovici, de origină român din Ciocova. În timpul păstoririi lui, Andrei Șaguna a fost profesor de teologie la secția românească a teologiei din Vârșeț și viceprezident al consistorului diecezan până la 1846 când fu numit vicar general în Ardeal¹⁷⁾. Episcopul Popovici fu depus la 23 Ianuarie 1849 din pricină că era suspectat de maghiarofilie¹⁸⁾, și internat la mănăstirea Fenek unde și muri la 21 Iunie de inimă rea¹⁹⁾.

6) Idem o. c. p. 8—9

7) P. Nemoianu o. c. p. 22.

8) Idem o. c. p. 60.

9) Șematism p. 48.

10) Idem o. c. p. 48—49

11) I. Lupaș: Mitropolitul Andrei Șaguna p. 28 și 30.

12) Idem o. c. b. 28 mot. 3

13) Idem o. c. p. 29 mot 3 și Istoria Bis. Ort. Rom. p. 52.

14) Dr. Gh. Popovici o. c. p. 369.

15) Idem l. c.

16) Șematism p. 49.

17) Nicolau Popea: Arhiepiscopul și Metropolitul Andrei Șaguna de Șaguna. Sibiu 1879. p. 25.

18) Dr. Gh. Popovici o. c. p. 370.

19) Dr. Gh. Popovici o. c. p. 376.

11) (Idem Ibidem).

1) R. S. Molin o. c. p. 12.

2) Dr. Gh. Popovici o. c. p. 369.

3) Foia Diecezană an. XLVII. Nr. 13. p. 9—11.

4) Foia Diecezană an. XXXIX. Nr. 1 p. 3—4.

5) Publicată de Pr. P. Olde la Sibiu 1931.

Ca administrator al diecezei fusese numit Patrachie Popescul încă din Octombriei 1848; el își luă reședința în Caransebeș însă la 13 Februarie 1849 trebui să se mute la Vârșeț la ordinul patriarhului Raiacici. De aci arhimandritul Patrachie administră până în Aprilie, după care trebui să fugă în Țara Românească din cauza cuceririi Vârșețului de către revoluționarii maghiari²⁰): In locul lui fu numit Arsenie Ioanovici Șacabent care însă la 17 Maiu 1849 fu înlocuit prin protopopul Oraviței, Ignatie Vuia²¹). Vuia conduse eparhia puțină vreme în numele căpitanului suprem Eftimie Murgu, căci mișcarea revoluționară fu înfrântă iar trupele imperiale reocupară Vârșețul de unde Vuia fugi la Negotin unde în scurtă vreme și muri²²).

Încă în 1849 Bănățenii cereau ministerului de culte prin petiția din 20 Iulie ca după moartea episcopului Ștefan Popovici să fie numit ca episcop al Vârșețului Patrachie Popescul „care născut și crescut fiind în dieceza Vârșețului se poate aștepta că va fi în stare mai mult decât oricare altul să mângăie pe Românii din Banat²³). Cererea însă nu li se împlini căci ca administrator fu numit arhimandritul Bezdinului Samuil Mașirevici; încă în 1849 el conduse dieceza 4 ani până la 10 Iulie 1853 când fu numit ca episcop Emilian Kenghelat, de origină român²⁴).

Prin despărțirea ierarhică, decretată la 24 Decembrie 1864 eparhia Caransebeșului se desparte definitiv de cea a Vârșețului. Aci păstorește mai departe episcopul Kenghelat, regretând se zice că n'a putut fi mai bine numai episcop al Caransebeșului pentru a avea sub păstorirea sa pe Români din al căror sânge curgea și în vinele sale.

(Urmează).

ȘTIRI

Cununia religioasă obligatorie. In nota măsurilor menite să așeze Biserica în locul de cinste și de adevărată regenerare a moravurilor sociale, se spune că guvernul actual e pe cale să editeze obligativitatea cununiei religioase, fără de care căsătoria civilă este incompletă. Salutăm cu multă satisfacție această intenție frumoasă a actualilor noștri conducători!

Și zahărul se ieftinește. Pe lângă bumbac, sare și petrol, articole de prima necesitate pentru popor, guvernul studiază și problema ieftinirii zahărului.

20) Dr. T. Botis: Istoria Școlii Normale... p. 664.

21) Foia Diecezană an. XLVIII Nr. 14 p. 6—7.

22) Șematism p. 51.

23) Dr. T. Botis o. c. p. 665.

24) Dr. Gh. Popovici o. c. p. 376.

25) Șematism p. 51 not. 10.

Reaparitia ziarului Cuvântul. Incepând dela ziua de 20 Ianuarie a. c. reapare curajosul ziar Cuvântul, suspendat acum patru ani. A și fost de așteptat ca odată cu instaurarea unui regim de dreptate, pulsația țării să fie mai liberă, mai românească.

Răsplata în Rusia Sovietică. Se știe că în timpul din urmă o seamă de miniștri plenipotențieri sovietici au fost răsplățiți pentru activitatea lor în străinătate cu... moartea. Într-o situație care duce cam la același sfârșit este astăzi Comisarul externelor Litvinov. Iată ce va să zică răsplata în paradisul bolșevic!

Mulțumită publică. Oficiul parohial ort. rom. din Săceni mulțumește și pe această cale pentru ofrandele primite: 1. Biserica ort. rom. din Parța-Timiș 50 Lei, 2. Realizat din vânzarea a 4 m³ peatră 450 Lei, 3. " " " " " " " 325 " 4. " " " " " " " 325 " 5. " " " " " " " 246 " 6. Vică Jurjonescu din Săceni 100 Lei, 7. Plut. maj. Mircea Borozia Lugoj 750 Lei, 8. Realizat din vânzarea a 4 m³ peatră 325 Lei, 9. Realizat din vânzarea a 4 m³ peatră 104 Lei, 10. Miron Marconescu din Săceni 34 Lei, 11. Ajutor dela Prefectura Jud. Severin 10.000 Lei, 12. Ajutor dela Ministerul Comunicațiilor 10.000 Lei, 13. Oficiul parohial ort. rom. din Uliuc Timiș 30 Lei, 14. Realizat din beneficiul unei petreceri (Soc. Sf. Ghe.) 100 Lei, 15. Nicolae Marconescu din Săceni 25 Lei, 16. Nicolae Marconescu din Săceni 32. 12 Lei, 17. Dl. notar N. Drăgăla 200 Lei, 18. Pr. Elisei Mureșan Banloc 20 Lei, 19. Atanasie Crăciun Banloc 10 Lei, 20. Petru Chiu Banloc 10 Lei, 21. Firca Romulus Banloc 20 Lei, 22. Alexandru Drăghiciu Banloc 10 Lei, 23. Forga Jivoiu Banloc 10 Lei, 24. Amistața A. Banloc 10 Lei, total 23.126, suma din urmă 87.954, total general 111.080 Lei.

Nr. 129 E/1938.

Cătră

Prea On. Oficii protopresbiterale și On. Oficii parohiale din Eparhia ort. rom. a Caransebeșului

Pentru conservarea patrimoniului nostru istoric-artistic este necesar, ca în primul rând preoțimea să fie pătrunsă de rolul important al Comisiunii Monumentelor Istorice, dat fiind că majoritatea acestor monumente o constituie vechile biserici de lemn sau piatră, de pe teritoriile parohiilor noastre rurale.

Deaceia dispunem, ca în viitor să nu se mai facă nici o reparație sau transformare la bisericile mai vechi de 90 ani, fără știrea și aprobarea Comisiunii Monumentelor Istorice, secția Banat.

Aceasta în deosebi pentru faptul, că în timpul din urmă au fost denaturate prin așa zise renovări, câteva interesante biserici, puse sub ocrotirea Legii Comisiunii Monumentelor Istorice, altele iarăș, au fost dărâmate, pentru a se construi biserici noi fără știrea și aprobarea acestei comisiuni.

Caransebeș în 14 Ianuarie 1938.

Episcopul diecezan:

† VASILE

ORDIN - CIRCULAR

cătră toate oficiile protopopești și parohiale din eparhia ort. rom. a Caransebeșului.

Cu finea anului 1937 a expirat periodul de 6 ani, pentru care au fost alese, la începutul anului 1932, Consiliile, Epitropiile și Comitetele parohiale și astfel — în conformitate cu dispozițiile art. 8—11 din Legea și art. 36—58 din Statutul pentru organizarea bisericii și potrivit cu dispozițiile, „Regulamentului pentru alegerea și constituirea organelor reprezentative și executive în parohiile, protopopiatele și eparhiile din Patriarhia română” — Consiliile, Epitropiile și Comitetele parohiale sunt a se alege din nou, pe un nou period de 6 ani, adecă pe anii: 1938—1943.

În urmare, Consiliul eparhial, în ședința sa de astăzi, a decis să să ordoneze reconstituirea acestor corporațiuni parohiale pe noul period de 6 ani 1938—1943, având să se efectueze alegerea membrilor în Consiliile, Epitropiile și Comitetele parohiale până cel mult la 28 Februarie a. c.

În vederea acestor alegeri, dispunem următoarele:

1. Lista membrilor Adunării parohiale pe anul 1938, dacă cumva nu s'a întomcit încă, să se întocmească fără amânare, trecându-se în ea toți bărbații creștini ortodoksi majori, de sine stătători, nepătați, cari își îndeplinesc datoriile lor morale și materiale față de biserică și așezămintele ei (art. 37 din Statut.)

Lista se întocmește de cătră parohul-conducător al Oficiului parohial, trecându-se în fruntea ei preoții, diaconii și cantorii bisericii și apoi în ordine alfabetică, ori după străzi, sau după numărul caselor, toți bărbații majori din parohie cari îndeplinesc condițiile de mai sus, arătându-se numele și pronumele, starea civilă, etatea, ocupația și locuința (strada și numărul casei) fiecăruia.

Unde sunt și parohii filiale, acolo pentru fiecare filială în parte se alcătuește lista membrilor, conform normelor de mai sus.

Lista astfel întocmită și provăzută cu clauzula cuvenită din partea parohului-conducător al Oficiului parohial, se citește de cătră preotul-paroh în sfânta biserică într'o Duminecă, sau zi de sărbătoare, după sfânta Liturghie și se afișează apoi la ușa bisericii, ori la Oficiul parohial, unde stă timp de 14 zile libere, pentruca cei interesați să-o poată ceti și să poată face eventualele reclamații, anunțându-le Oficiului parohial.

După expirarea termenului de 14 zile, se convoacă Consiliul parohial, căruia se prezintă lista împreună cu toate observările și reclamațiile întrate. Consiliul parohial, revizuiind lista, adaugă pe cei omiși și șterge din ea pe cei ce nu întrunesc condițiile cerute. Despre revizuirea și întocmirea definitivă a listei se va încheia un sumar (art. 4 Reg.), care se va păstra în arhiva parohială.

Lista definitiv întocmită de cătră Consiliul parohial se va transcrie în 2 exemplare și autenticată fiind de cătră Oficiul parohial, se înaintează în timp de 3 zile Oficiului protopopesc, care le va viza și va restitui apoi un exemplar parohiei în termen de 5 zile.

Această listă se va păstra în arhiva parohiei și va servi pentru toate alegerile parohiale, protopopești și eparhiale din cursul anului.

Cei nedreptățiți pot face contestație împotriva listei membrilor Adunării parohiale. Contestațiile se adresează în scris Oficiului protopopesc și se fac în termen de 10 zile dela înaintarea de cătră Oficiul parohial a listelor cătră Oficiul protopopesc.

Protopopul, examinând contestația, hotărăște în termen de 5 zile dela primirea contestației, admitând înscrierea sau ștergerea din listă a celor nedreptățiți. Hotărârea sa este definitivă.

Consiliul eparhial poate oricând dispune înscrierea sau ștergerea din listele membrilor adunărilor parohiale a unui sau mai mulți membri, dacă s'ar constata că s'a făcut vre-o iregularitate.

2. Adunarea parohială electorală se va ține până cel mult la 28 Februarie a. c. În această adunare se va alege: Consiliul parohial, Epitropia și Comitetul parohial, conform art. 44—58 din Statutul pentru organizarea bisericii.

Convocarea Adunării parohiale electorale se face de cătră paroh, sau administratorul parohial cu 8 zile mai înainte, anunțându-se aceasta în sfânta biserică, după oficierea sfintei Liturghii și se aduce la cunoștința protopopului tractual.

Adunarea parohială electorală se va întruni în zi de Duminecă, sau sărbătoare, după sfânta Liturghie, având să se facă Chemarea Duhului sfânt.

Adunarea parohială electorală se deschide printr'o vorbire ocazională, după care se va constitui biroul, alegându-se unul, sau doi secretari și doi bărbați de încredere, cari vor redacta și semna împreună cu președintele actele Adunării.

După constituire, unul dintre secretari citește apelul nominal de pe lista membrilor Adunării parohiale.

Pentruca Adunarea să poată lua hotărâri valide, se cere să fie prezenți, afară de parohul-președinte, cel puțin a zecea ($\frac{1}{10}$) a membrilor înscriși pe listă. Dacă nu se întrunește acest număr, Adunarea parohială se amână de drept pentru Dumineca viitoare, când apoi se va ține cu orice număr de membri, însă nu mai mic decât numărul ordinari aleși în Consiliul parohial.

Alegerea membrilor în Consiliul și Epitropia parohială, dacă Adunarea parohială admite lista propusă de Comisiunea de candidare (art. 18 și 19 din Regulament) se face prin aclamațiune, la dintră se procedează la votare. Votarea poate fi nominală sau secretă, dacă o cer în scris 20 membri prezenți. Votarea prin vot nominal sau cea secretă se va face în conformitate cu dispozițiile art. 21 și 22 din Regulament.

După ce s'au terminat lucrările Adunării parohiale, biroul va încheia sumarul cuvenit, în care se vor trece toate cele petrecute în Adunarea parohială. În special, se va menționa că Adunarea parohială s'a convocat cu 8 zile mai înainte cu ordine de zi anume stabilită, că s'a celebrat sfânta Liturghie cu Chema-

rea Duhului sfânt, că Adunarea parohială s'a constituit legal și că s'au discutat numai chestiunile puse la ordinea zilei. Deasemenea se va arăta precis modul de votare, hotărârile luate și eventualele contestații.

Sumarul se cetește, se verifică și se subscrie de către președinte, secretari și bărbați de încredere. Sumarul ședinței se înaintează, în *decurs de 8 zile*, Oficiului protopopesc.

3. **Consiliul parohial** este organul executiv și administrativ al Adunării parohiale și este ales din sânul ei. El lucrează sub conducerea parohului (adm. parohial) și se compune astfel: în parohiile până la 1000 suflete din 10, până la 1500 suflete din 15, în cele până la 2000 suflete din 20, în cele până la 2500 suflete din 25 și de aici în sus din 30 membri aleși.

Tatăl și fiul, frații, socrul și ginerele nu pot fi împreună membri ai Consiliului parohial.

Preoții din parohie, diaconii și primul cântăreț (cantorul) sunt membri de drept și cu vot deliberativ ai Consiliului parohial.

Epitropii sunt și ei membri de drept ai Consiliului parohial, însă numai cu vot consultativ.

La ședință sunt a se convoca atât membri aleși, cât și cei de drept și supleanții. Hotărâri valide se pot lua numai dacă, afară de președinte, sunt prezenți cel puțin jumătate din numărul total al membrilor,

în Consiliul parohial se aleg și membri supleanți, în număr de jumătate din numărul membrilor ordinari. Membrii supleanți au drept de vot numai în lipsa membrilor ordinari.

4. **Epitropii parohiali** sunt administratorii averii parohiale și se aleg de către Adunarea parohială dintre cei mai merituoși credincioși ai parohiei. Ei pot fi realeși.

Numărul epitropilor este de 3 în parohiile cu cel mult 300 capi de familie și de 5 în parohiile cu un număr mai mare de capi de familie.

Epitropii se aleg de Adunarea parohială în aceeași zi cu membrii Consiliului parohial.

Epitropii nu pot fi înrudiți între ei până la al 4-lea grad de sânge și al 2-lea de cuscrie (art. 173 lit. f., din Statut).

La alegerea epitropilor se va avea în vedere, ca să fie aleși numai credincioși cari din toate punctele de vedere dau garanții că vor fi buni administratori ai averii parohiale și că prin activitatea lor averea parohiei nu numai că se va păstra, ci va și spori.

Deoarece alegerile epitropilor trebuie să fie aprobate de protopop (art. 55 din Statut), Oficiul parohial este dator să comunice Oficiului protopopesc, în termen de 8 zile dela data alegerii, persoanele alese în Epitropia parohială și să ceară aprobarea lor, dacă alegerea lor nu a fost contestată.

Alegerea epitropilor se poate face în același timp cu a membrilor în Consiliul parohial, trecându-se persoanele pe aceleași liste, însă grupate separat și cu arătarea lămurită a rolului lor.

5. **Constituirea Consiliului și a Epitropiei parohiale** se va face în termen de 3 zile dela primirea confirmării epitropilor din partea protopopului, fiind parohul-conducător al Oficiului parohial obligat a convoca în scris și pe toți membrii aleși ai Consiliului parohial și ai Epitropiei parohiale în ședință de constituire.

În această ședință Consiliul parohial va alege din sânul său unul sau doi secretari.

După această Consiliul parohial se consideră constituit, iar membrii Consiliului și ai Epitropiei parohiale vor depune jurământul stabilit (vezi formularul tip. Nr. 6 și 7 anexat la Regulament).

După depunerea jurământului, epitropii iau în primire averea parohială, dela Consiliul parohial. Despre predarea averii se ia proces-verbal în 2 exemplare, semnat de Consiliul parohial și de epitropii vechi și cei noi. Un exemplar din acest proces-verbal se înaintează Oficiului protopopesc, iar celalalt se păstrează în arhiva parohială.

Potrivit art. 98 din Regulament, până la constituirea noului Consiliu parohial și până la luarea jurământului și respective până la predarea averii parohiale nouăi epitropii, rămâne în funcțiune vechiul Consiliu și vechea Epitropie parohială.

6. **Comitetele parohiale.** În ce privește Comitetele parohiale amintite în art. 52—54 din Statutul pentru organizarea bisericii, alegerea acestora nu este inomis necesară și numărul membrilor este nelimitat. Se vor putea alege, deci, bărbați merituoși pentru biserică și femei fruntașe cu reputație bună.

La constituirea acestor comitete se va proceda cu deosebită atențiune și numai dacă și unde s'ar ivi necesitatea, evitându-se orice proceduri cari ar atinge susceptibilități,

7. **Contestarea alegerilor parohiale.** Alegerile membrilor în Consiliul și Epitropia parohială se pot contesta în termen de 8 zile dela data hotărârii Adunării parohiale.

Contestațiile se fac în scris prin cereri timbrate în regulă, bine motivate și se adresează Oficiului parohial, care este obligat să le înregistreze de îndată, eliberând dovada de primire.

Contestațiile, pentru ca să fie valabile, trebuiesc, neapărat, anunțate și în ședința Adunării parohiale, biroul având să le menționeze în sumarul ședinței.

Oficiul parohial le va înainta de urgență, împreună cu întreg dosarul respectiv, Consiliului eparhial prin Oficiul protopopesc, dând tot odată lămuririle cuvenite.

Asupra contestațiilor intrate decide Consiliul eparhial, a cărui hotărâre este și rămâne definitivă.

8. Dispozițiunile de mai sus se aduc la cunoștința P. On. Oficiilor protopopești și On. Oficiilor parohiale spre strictă conformare și neamânată punere în lucrare.

În comunele bisericesti în care lipsește preotul, sau preotul nu va putea satisface pe deplin acestui ordin până la 28 Februarie a. c., P. On. Oficiile protopopești să ia dispozițiuni pentru ca Adunările parohiale să se conducă eventual prin delegați protopopești.

9. P. On. Oficiile protopopești vor înainta Consiliului eparhial, până la 25 Martie a. c., toate procesele-verbale ale Adunărilor parohiale electorale din comunele tractului protopopesc.

10. În fine, mai dispunem ca Adunările parohiale să se țină în cea mai mare liniște și pace, iar membrii Adunărilor parohiale să evite tot ceea ce ar putea da anză la gâlceavă și neînțelegeri.

Caransebeș, din ședința secțiilor unite ale Consiliului eparhial, ținută la 10 Ianuarie 1938.

Episcopul diecezan:

† VASILE